

Samsun İlinde Mikro Kredinin Kullanılmasını Etkileyen Faktörler

N. İlkay Abacı¹, K. Demiryürek, Ç. Yıldırım, M. Emir

¹Araş.Gör., Ondokuzmayıs Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, Kurupelit / Samsun
E-posta: ilkay.sonmez@omu.edu.tr

ÖZET

Bu araştırmanın amacı Samsun ili ve ilçelerinde (Bafra, Çarşamba, Terme, Salıpazarı, Ayvacık) mikro kredi kullanan kadınların mevcut durumunu, kredi ile ilgili bilinç düzeylerini, ihtiyaç duydukları bilgileri ortaya koymak ve mikro kredinin kadınlar tarafından kullanılmasını etkileyen faktörleri belirlemektir. Araştırmada kadınların aldıkları kredi tutarları baz alınarak basit tesadüfi örnekleme yapılmış ve 132 kadın ile anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda mikro kredi kullanan kadınların kredi hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları, mikro kredi çalışanlarının tavsiyelerine ve kadınların istihdamına yönelik olarak verilen diğer kredi çeşitleri hakkında bilgiye ihtiyaç duydukları tespit edilmiştir. Araştırmada yapısal eşitlik modeli (YEM) kullanılarak, değişkenler (kadınların mikro krediye karşı algıladıkları olumlu tutum, mikro kredi çalışanlarına ilişkin algıladıkları tutum, mikro kredi sisteminin başvuru şartlarına ilişkin algıladıkları tutum ve mikro krediyi gelecekte kullanmaya devam etme düşüncesi) arasındaki nedensel ilişkiler açıklanmaya çalışılmıştır. Hesaplanan çoklu uyum ölçütlerinden modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Analiz sonucunda mikro krediye karşı kadınların olumlu düşüncelerinin, kadınların mikro kredi kullanımı konusunda bir etkiye sahip olmadığı, ancak mikro kredi çalışanlarının samimiyetinin ve başvuru şartlarının esnekliğinin mikro kredinin kullanımı konusunda önemli bir etkisinin olduğu saptanmıştır. Bu sonuca göre mikro kredi çalışanlarının, kredi alan kadınların memnuniyetine yeterli özen ve dikkat göstermesi gerekliliği önemli bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Mikrokredi, mikrokredi kullanımı, YEM, Samsun

Factors Affecting the Use of Micro-Credit In Samsun

ABSTRACT

The aim of this study is to reveal the current status of women using micro-credit, their level of awareness about credit, the information they need about micro credit and determine the factors affecting use by women of the micro credit in the Samsun province and districts (Bafra, Çarşamba, Terme, Salıpazarı, Ayvacık). In the study, women on the basis of their loan amount were made simple random sampling and survey was conducted with 132 women. According to the results was determined that they do not have enough knowledge about credit of women using micro-credit, they need advices of micro credits employees and information on other credit type that given for the employment of women. In the study, it has attempted to explain causal relationships between variables. In this study, it has attempted to explain causal relationships between variables (perceive a positive attitude towards micro-credit, perceive attitudes related to microcredit employees, concerning the conditions of application of microcredit system perceived attitude and the idea of continue to use of microcredit in the future of women) using structural equation model (SEM). Model has been found to be statistically significant from calculated multiple adaptation measures. According to the results, women's positive thoughts against microcredit about the use of microcredit were not having an impact but it was determined significant impact on the use of microcredit that flexibility in use of microcredit and friendliness of the employees of microcredit. According to these results, the microcredit employees must show enough care and attention against women who use microcredit were significant.

Key Words: Micro-credit, use of micro-credit, SEM, Samsun

1. GİRİŞ

Bir ülkenin tam olarak kalkınabilmesi için, o ülkede bölgeler arası dengesizliğin giderilmesi gerekmektedir. Geri kalmış bölgelerde kalkınmanın sağlanabilmesi için, teşvik kredi gibi faktörlerle birlikte o bölgenin kendi dinamiklerinin de ortaya çıkarılması oldukça önemlidir. Bu dinamiklerin ortaya çıkarılmasında "girişimcilik" önemli bir yer tutmaktadır (Memiş ve ark., 2007). Son yıllarda giderek artan kadın istihdamının özel bir alanı olan kadın girişimciliği büyük önem kazanmıştır. Toplum ve aile yaşamının her alanında erkeklere göre daha fazla sorumluluk yüklenen kadınların aile kalkınmasına katılımı, hem ülke ekonomileri hem de kadının çalışma hayatında ve istihdamında statüsünün yükseltilmesi açısından büyük önem taşımaktadır (Tan, 1979; Kazgan, 1982). Ancak, kırsal kesimdeki kadınların eğitim seviyesinin düşük olmasından kaynaklanan kendine özgüven eksikliği, sermaye bulmadaki sıkıntılar, bankaların çok yüksek faizli krediler veriyor olması ve bunların geri ödenmesinde karşılaşılan zorluklar vb. gibi durumlar ya da bazı sosyal ve kültürel engellerden dolayı istihdam eden/edilen kadınların az olduğu da bir gerçektir (Sönmez ve Demiryürek, 2013).

Türkiye'de kadınların iş hayatına katılabilmeleri için verilen destekler ve oluşturulan politikalar ile gerek kentsel gerek kırsal alanda yaşayan kadınlar iş yaşamına kazandırılmaya çalışılmaktadır. Bu desteklerden biri olan ve tamamen güvene dayalı mikro kredi sayesinde kadın girişimcilerin özgüven eksikliği ve cinsiyet ayrımcılığı başta olmak üzere birçok engel ortadan kaldırılmaktadır. Bu kredi sayesinde her kesimden kadın, küçük miktarlarda faizsiz kredi alabilmektedir. Böylece kadınlar aldıkları kredi ile kendi ayaklarının üzerinde durabilecekleri parayı kazanabilecek her türlü işi yapılabilmektedirler. Dolayısıyla mikro kredi kullanan kadınlar daha az borçlanarak daha hızlı iş hayatına girmekte ve ekonomik olarak güçlenmektedirler. Bu nedenlerle kadın girişimciliğini geliştirmede mikro kredi önemli bir araç olarak görülebilmektedir.

Türkiye’de 2001 yılından itibaren yaygınlaşmaya başlayan ve bugün 101 şubede uygulanan mikro krediden kadınların çoğu habersiz kalmaktadır. Kadınlar mikro kredinin sağladığı katkılardan faydalanamamakta ve özellikle bu krediyi kullanma konusunda çekinceler yaşamaktadırlar. Dolayısıyla kadınların bu yeniliği benimsemesi üzerinde etkili olan çeşitli faktörler olduğu ve bu faktörlerin belirlenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu güne kadar kadın girişimciler üzerine yapılan çalışmalar, genellikle kadınların sosyo-demografik özelliklerinin belirlenmesi, iş kurma nedenleri, işi kurma ve sürdürmede karşılaştıkları sorunlar, örgütlenme eğilimleri üzerine odaklanmaktadır (Yetim, 2002). Yapısal eşitlik modeli ile bazı konularda etkili faktörlerin incelendiği çalışmalara literatürde yer verilmiştir (Yılmaz ve ark., 2009; Girginer ve ark., 2011) ancak kadın girişimciliğinin gelişmesine yardımcı olan mikro kredi konusunda etkili faktörleri inceleyen çok az sayıda araştırma mevcuttur.

Bu nedenle bu çalışmada, Samsun ilinde bulunan kadınların mikro kredi uygulamalarını benimsemelerinde ve kullanmalarında etkili olan faktörlerin Yapısal Eşitlik Modeli ile belirlenmesi amaçlanmıştır. Mikro kredi uygulamalarının kullanılmasını etkileyen faktörlerin belirlenmesi ile daha fazla kadının mikro kredi kullanabileceği düşünülmektedir. Bunun sonucunda kadınların iş hayatına girmeleri, kendi işlerinin patronu olabilmeleri ve ailelerine ekonomik olarak katkı sağlayabilecekleri göz önünde tutulmalıdır. Böylelikle etkili faktörler belirlenerek mikro kredi sisteminin etkin olarak uygulanabilmesine katkı sağlanabilecektir.

2. MATERYAL VE METOT

2.1. Materyal

Anket yolu ile elde edilen birincil veriler, Samsun ilinde bulunan mikro kredi şubelerine kayıtlı ve mikro kredi kullanan kadınlar ile birebir yapılarak elde edilmiştir. Anket yapılacak kadın sayısı basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılarak tespit edilmiştir (Yamane, 1967).

$$n = \frac{N(ZC)^2}{Nd^2 + (ZC)^2}$$

N=Ana kitledeki kadın sayısı (788)

Z=İstenen güven derecesine karşılık gelen standart normal dağılım değerini (1,96)

C=Varyasyon katsayısı (%64)

d=Hata payı (%±5)

n=Anket yapılacak kadın sayısı (132)

Buna göre %95 güven derecesinde ve %5 hata payı ile anket yapılacak kadın sayısı 132 olarak hesaplanmıştır. Anket yapılacak kadınların tespit edilmesinde “tesadüfi sayılar tablosu” kullanılmıştır. Araştırmada tesadüfi örnekleme metodolojisinin temel varsayımı olan tesadüflüğün bozulmaması için tesadüfi sayılar tablosu yardımıyla il ve ilçelerde belirlenen kişilerle anket yapılmıştır. Anket yapılacak kişinin bulunamaması veya görüşmeyi kabul etmemesi durumunda, örnek hacminin %25’i kadar yedek olarak belirlenen kadınlardan veri toplanmıştır.

2.2. Metot

2.2.1. Verilerin analizinde kullanılan metot

Bu çalışmada kadınların mikro kredi kullanımına ilişkin olarak ele alınan gizil faktörler arasındaki nedensel ilişkilerin istatistiksel anlamlılığının değerlendirilmesi için Yapısal Eşitlik Modeli (YEM) kullanılmıştır. YEM, günümüzde sosyal bilimler, davranış bilimleri, eğitim bilimleri, ekonomi, pazarlama ve sağlık bilimleri başta olmak üzere (Raykov ve Marcoulides, 2006) birçok bilim dalı tarafından kullanılan, belirli bir teoriye dayalı olarak gözlenebilen ve gözlenemeyen değişkenlerin nedensel ve ilişkisel bir model içinde tanımlanmasına dayanan çok değişkenli bir istatistiksel yöntemdir (Byrne, 2010).

YEM kavramı, iki önemli özelliğe dikkat çekmektedir: çalışılan süreç bir seri yapısal eşitlik (örneğin regresyon eşitlikleri) içermektedir ve oluşturulan bu yapısal eşitlikler, hipotezlerin daha kolay anlaşılabilmesi için görsel olarak çizimle gösterilebilmektedir. Bu iki temel özelliği gösteren bir YEM analizi, oluşturulan modelin görünen ve/veya görünmeyen tüm değişkenlerin birlikte test edilmesi ile elde edilen sonucun, eldeki verilerle ne derece uyumlu olduğunun ortaya konulmasıdır. Modelin test edilmesiyle elde edilen uyum indeksleri model ile veri arasında uyum olduğunu gösteriyorsa, yapısal olarak oluşturulan hipotezler kabul edilmekte; uyum indeksleri böyle bir uyumun var olmadığını ortaya koyuyorsa hipotezler reddedilmektedir (Meydan ve Şeşen, 2011). İlgili istatistiksel analizler Lisrel paket programı ile yapılmıştır.

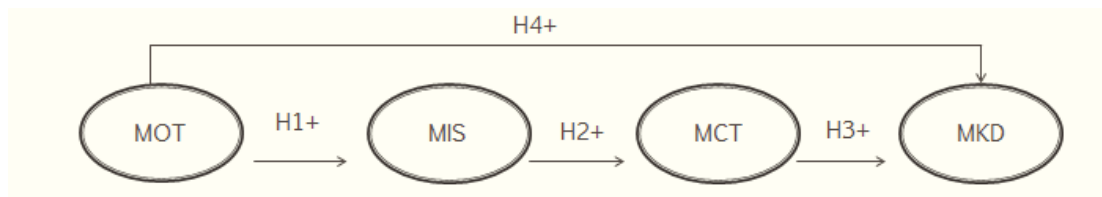
2.2.2. Araştırma modeli ve hipotezler

Araştırmada mikro kredi kullanan kadınların mikro krediye ilişkin tutum, niyet ve davranışlarını belirlemek amacıyla 35 maddeden oluşan bir ölçek kullanılmıştır. Ölçekte yer alan maddelerin tamamı 5’li likert ölçeğine göre ölçeklenmiştir (1 Kesinlikle Katılmıyorum’dan; 5 Kesinlikle Katılıyorum). Araştırmada önerilen kuramsal modelin oluşturulabilmesi için ilgili faktörler (35 madde) doğrulayıcı faktör analizi ile analiz edilmiştir (Büyüköztürk, 2011) ve ilişkili olan 14 madde analize dâhil edilmiştir ve bu maddeler faktörler itibarıyla Çizelge 2.1’de verilmiştir.

Çizelge 2.1. Analize dâhil edilen maddeler

Mikro krediye ilişkin olumlu tutum (MOT)	
MOT1	Yaşam standardını artırır
MOT2	Özgüveni artırır
MOT3	Yeteneklerin farkındalığını ortaya çıkarır
MOT4	Sosyal çevreyle olan ilişkileri geliştirir
MOT1	Yaşam standardını artırır
Mikro kredi sistemine ilişkin algıladıkları tutum (MIS)	
MIS1	Tahsilatın her hafta olmasından dolayı memnunum
MIS2	Grup halinde başvurulması gerekliliği bana güven veriyor
MIS3	Grup halinde başvurulması gerekliliği beni memnun ediyor
Mikro kredi şubesindeki çalışanlara ilişkin algılanan tutum (MCT)	
MCT1	Çalışanlar mikro kredi kullanıcılarına samimi davranır
MCT2	Mahalleye gelerek tahsilatı yapmaları güven vericidir
MCT3	Mikro kredi konusunda yol gösterici ve bilgi vericidirler
Kadınların mikro kredi kullanma durumu (MKD)	
MKD1	Mikro kredi kullanmaktan memnunum
MKD2	Çevremdeki insanlara tavsiye ederim
MKD3	Tekrar mikro kredi almayı düşünüyorum

Araştırmada, mikro kredi kullanma niyetine ilişkin olarak önerilen kuramsal model Şekil 1’de tanımlanmıştır. Gizil değişkenler kullanılarak, kadınların mikro krediye ilişkin algıladıkları olumlu tutum (MOT), mikro kredi sistemine ilişkin algıladıkları tutum (MIS), mikro kredi şubesindeki çalışanlara ilişkin algılanan tutum (MCT) ve kadınların mikro kredi kullanma durumu (MKD) arasındaki nedensel ilişkiler açıklanmaya çalışılmıştır. Bu nedensel ilişkilerin açıklanmasında öncelikle mikro krediye ilişkin algılanan olumlu tutumun mikro kredi sistemine ilişkin algılanan olumlu tutumu artıracağı, mikro kredi sistemine ilişkin algılanan olumlu tutumun ise mikro kredi şubesi çalışanlarına ilişkin algılanan olumlu tutumu artıracağı ve son olarak çalışanlara ilişkin algılanan olumlu tutumun ise kadınların gelecekte mikro kredi kullanmalarını artıracağı kabul edilmiştir. Bu gizil değişkenler arasındaki ilişkiler ve ilgili hipotezler Şekil 1’de ve araştırma hipotezleri Çizelge 2.2’de gösterilmiştir.

Şekil 2.1: Araştırma Modeli

Çizelge 2.2: Araştırma Modeli için Hipotezler

H1: Mikro krediye ilişkin algılanan olumlu tutum arttıkça, mikro kredi sistemine ilişkin olumlu tutum artar. (MOT →MIS) DOĞRULANAMADI
H2: Mikro kredi sistemine ilişkin algılanan olumlu tutum arttıkça çalışanlara ilişkin algılanan olumlu tutum artar. (MIS →MCT) DOĞRULANDI
H3: Çalışanlara ilişkin algılanan olumlu tutum arttıkça, kadınların mikro kredi kullanımı artar. (MCT →MKD) DOĞRULANDI
H4: Mikro krediye ilişkin algılanan olumlu tutum arttıkça, kadınların mikro kredi kullanımı artar. (MOT →MKD) DOĞRULANAMADI

3. BULGULAR

3.1. Kadınlara Ait Demografik Bilgiler

Samsun'da mikro kredi kullanan kadınların yaş ortalamasının 42, eşlerinin yaş ortalamasının ise 46 olduğu tespit edilmiştir. Kadınların %86'sının evli olması ve yaş ortalamalarına bakıldığında çok genç olmamaları, kadınların geçim sıkıntılarından kurtulmak ve eşlerine destek olmak amacıyla bu krediyi kullandıklarını göstermektedir. Kadınların eğitim durumları incelendiğinde ise %46'sının ilkökul %24'ünün ortaokul, %23'ünün ise lise mezunu olduğu belirlenmiştir. Mikro kredi kullanan kadınların eşlerinin eğitim durumlarına bakıldığında aynı sıralamayı takip ettikleri görülmektedir. Fakat araştırmaya dahil olan kadınların çok az bir kısmını oluştursa da bazı kadınların eşlerinden daha eğitilmiş oldukları görülmektedir.

Mikro kredinin kadınların yaptıkları işe ve istihdamına etkisine bakıldığında ise, %49'unun hali hazırda var olan işini geliştirdiği, %39'unun kendi işini yaptığı, %11'inin ise eşinin işini geliştirdiği görülmektedir. Ayrıca kendi işini yapanların ve var olan işini geliştirenlerin %48 oranında üretim yaptıkları, eşine destek olanların ise esnaf oldukları tespit edilmiştir. Kadınlar daha çok evde el işi, örgü, tül perde dikimi, boncuktan takı yapımı, çeyiz malzemeleri yapımı gibi işler ile uğraşmaktadır. Mikro kredi kullanan 132 kişiden 76'sı küçük ölçeklide olsa gelir elde etmeyi sağlayacak faaliyetlerde bulunmaktadır. Mikro kredi sayesinde 56 kadın piyasaya sıfırdan dâhil olup istihdam oluşturmuşlardır. Ayrıca kadınların mikro kredi kullanmalarından sonra gelirlerinde, tasarruflarında ve harcamalarında artış olduğu tespit edilmiştir.

3.2. Kadınların Mikro Kredi ile İlgili Bilgileri

2008 yılında Samsun iline gelen mikro krediyi, kadınlar genel olarak 2009 yılında duymaya başlamışlar ve duyduklarından 6 ay sonra da kullanmaya başlamışlardır. Kadınların %61'i arkadaşlarından, %19'u akrabalarından, %8'i gazeteden, %7'si çalışanlardan, %4'ü televizyondan ve %2'si ise mikro krediyi internetten duymuşlardır. Televizyondan duyan kadınlar 2003 yılında mikro kredi kullanan kadınların küçük miktarlarla büyük işleri başarabildiklerini duymuş ve kendi çalışma yaşamları ve ekonomik özellikleri ile de benzeştiğini düşünerek bu krediyi kullanmak istemişlerdir. Kadınlar mikro krediyi duyduklarında genel olarak olumlu tepkiler vermişlerdir. Anket yapılan kadınların her biri en az 3. kredisini kullanmakta olup toplamda ortalama olarak 3 300 TL kredi kullanmışlardır. Bu kadınlar sadece mikro kredinin temel kredisini kullananlar olmayıp aynı zamanda mikro kredinin sağladığı diğer kredileri de kullanmaktadır. Bu krediler, girişimci kredisi, sosyal kalkınma kredisi ve iletişim kredisi olarak 3 grupta toplanmaktadır.

Kadınlara mikro kredi kullanma amaçları sorulduğunda %49'u işini geliştirmek, %20'si yaptığı işe destek olmak, %15'i aile geçimine destek olmak, %12'si kendi işini kurmak, %4'ü ise yeni bir iş koluna girmek için kullandıklarını belirtmişlerdir. Kadınların mikro krediyi yeterli görmedikleri fakat %89 oranında tekrar almayı düşündükleri görülmektedir. Kadınların yaptıkları işin niteliği ve ihtiyaç duydukları kredi tutarı bu sonucun bir nedeni olarak düşünülmektedir. Kadınların %81'inin krediyi geri ödemede zorluk yaşamadıkları, %19'unun ise zorluk yaşadığı belirlenmiştir. Geri ödemeyen kadınların kozmetik ürünleri satışı yaptıkları, ürünlerini peşin olarak aldıkları ve satışı hemen gerçekleştiremediklerinden dolayı krediyi geri ödeyemedikleri tespit edilmiştir. Mikro sigorta konusundaki bilgileri sorulduğunda ise, %90'ının mikro sigortayı duydukları ve geri kalanının ise duymadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Mikro kredi kullanan kadınlara mikro sigorta zorunlu olarak yaptırılmasına rağmen hala bu sigortayı duymayan kadınların olması dikkat çekmektedir. Diğer mikro kredi çeşitleri hakkındaki

bilgileri sorulduğunda ise, %56'sının bilgisi olduğu ancak %44'ünün bilgisi olmadığı tespit edilmiştir. Ancak %44'lük bilgisi olmayan kadınların diğer mikro kredi çeşitlerinden sosyal kalkınma kredisini, iletişim kredisini ve girişimci kredisini kullandıkları belirlenmiştir. Kadınların kullandıkları kredilerin isimlerini bilmedikleri onların bu konuda bilgilendirilmeleri gerektiğini göstermektedir.

Çizelge 3.1'de kadınların mikro kredi ile ilgili bilinç düzeyleri görülmektedir. Bu çizelgeye göre kadınların mikro krediyi her hafta süresinde, her hafta düzenli olarak geri ödenmesi ve mikro kredi alabilmek için grup oluşturulmasının gerekliliği konusunda bilgili oldukları ancak özellikle bu krediyi geleneksel bankacılık sisteminden ayıran kefil ve teminat istenmemesi ve faizin olmaması konularında bilgi sahibi olmadıkları görülmektedir. Mikro kredi kullanan kadınların bu konuda bilgilendirilmeleri gerekmektedir Çünkü öncelikli olarak mikro kredi kullanan kadınların mikro kredinin bankacılık sisteminden farklı bir sistem olduğunun, amacın sadece kadınların ekonomiye kazandırılarak kendi ayaklarının üstünde durmasını sağlanması olduğunun bilincinde olmaları gerekmektedir.

Çizelge 3.1. Mikro Kredi Kullanan Kadınların Bilinç Düzeyleri

Kredi İle İlgili Bilinç Düzeyleri	Doğru Bilen		Yanlış Bilen	
	N	%	N	%
Mikro krediler bir yıl için verilir (D)	103	79,23	27	20,77
Mikro kredi almak için kefil veya teminat istenmez (D)	63	48,46	67	51,54
Temel kredi alınmadan girişimci kredisine alınabilir (Y)	71	72,45	27	27,55
Mikro kredinin faizi vardır (Y)	62	47,69	68	52,31
Her hafta düzenli olarak geri ödeme yapılmalıdır (D)	132	100,00	-	-
Ne kadar kredi aldıysan o kadar geri ödenir (Y)	65	50,00	65	50,00
Başvuru yapıldıktan sonra mikro kredi şubesi hemen parayı verir (Y)	52	39,69	79	60,31
Başvuru yapılırken 3 kadının bir araya gelmesi yeterlidir (Y)	56	43,08	74	56,92
Başvuru yapan kadınların aynı mahallede oturması gerekmez (Y)	54	41,86	75	58,14
Akraba olanlar aynı grupta yer alamaz (D)	103	81,10	24	18,90
Mikro kredi başvurusunda bulunabilmesi için grup oluşturulması gereklidir (D)	132	100,00	-	-

Çizelge 3.2'de mikro kredi kullanan kadınların ihtiyaç duydukları bilgiler görülmektedir ve en çok mikro kredi çalışanlarının tavsiyeleri ve yönlendirmelerine ihtiyaç duydukları daha sonra ise kadınların istihdam edilmelerine yönelik olarak verilen diğer kredi çeşitleri hakkında bilgi almak istedikleri görülmektedir.

Çizelge 3.2. Mikro Kredi kullanan kadınların ihtiyaç duydukları bilgiler

Bilginin Türü	Toplam Skor
Mikro kredi çeşitleri	348
Mikro kredi miktarları	342
Kadının istihdamına yönelik verilen kredi çeşitleri	373
Ödemeler konusunda	268
Mikro krediyi etkin kullanma konusunda eğitim	289
Mikro kredi şubesindeki çalışanların tavsiyeleri	390
Ürünleri pazarlama	324
İş planı	316

3.3. Analiz Sonuçları

YEM analizi sonucunda elde edilen sonuçlar Çizelge 5' de sunulmuştur. Aracı bağımlı gizil değişkenler MIS (mikro kredi sistemi), MCT (Mikro kredi çalışanlarına ilişkin tutum), bağımlı gizil değişken MKD'yi (mikro krediyi gelecekte kullanma niyeti) açıklayan tüm maddelerin bu gizil değişkenler üzerindeki etkileri istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Çizelge 3.3. Araştırma modeli için YEM sonuçları

Faktörler/Maddeler	Standart Yükler	t-değeri	Yapı güvenilirliği	R ²
MIS3. Grup halinde başvurulması gerekliliği beni memnun ediyor	0,83	9,80**	%74	0,69
MIS1. Tahsilatın her hafta olmasından dolayı memnunuz	0,67	7,87**		0,45
MIS2. Grup halinde başvurulması gerekliliği bana güven veriyor	0,28	2,92*		0,07
MCT1. Çalışanlar mikro kredi kullanıcılarına samimi davranır	0,77	7,78**	%61	0,59
MCT2. Mahalleye gelerek tahsilatı yapmaları güven vericidir	0,47	4,91**		0,22
MCT3. Mikro kredi konusunda yol gösterici ve bilgi vericidirler	0,43	4,43**		0,18
MKD1. Mikro kredi kullanmaktan memnunuz	0,43	4,07**	%60	0,18
MKD2. Çevremdeki insanlara tavsiye ederim	0,35	3,33**		0,12
MKD3. Tekrar mikro kredi almayı düşünüyorum	0,58	5,40**		0,34
→ MIS → MCT	0,94	8,34**		
→ t-değerleri *P<0,05; ** P<0,01	0,84	6,10**		

Çizelge 3.3’de yer alan tutum ifadeleri ayrı ayrı incelendiğinde kadınların mikro kredi sistemine ilişkin tutum ifadelerinden MIS3’ün en yüksek değerde olduğu görülmektedir (0.83). Bu durum kadınların mikro krediye grup halinde başvuru yapması gerekliliğinin krediyi gelecekte kullanmalarında çok etkili olduğunu göstermektedir. MCT’de ise MCT1 en büyük yapısal yüke sahiptir (0,77). Mikro kredi şubesinde çalışan kişilerin mikro kredi kullanıcısı olan kadınlara samimi davranışları, kadınların çalışanlara ilişkin olumlu tutum geliştirmelerinde önemli bir etkiye sahip olduğu anlaşılmaktadır. Kadınların gelecekte de mikro kredi kullanma niyetini açıklayan maddeler incelendiğinde ise genel olarak kadınların tekrar mikro kredi kullanacakları düşüncesinin belirleyici olduğu ortaya çıkmıştır (0,58).

Model uygunluğunun değerlendirilmesinde kullanılan birbirinden farklı uyumluluk indeksleri ve bu indekslerin sahip olduğu istatistiksel fonksiyonlar bulunmaktadır. Önerilen indeksler arasında en çok kullanılanları benzerlik oranı ki-kare istatistiği (χ^2), RMSEA (Ortalama hata karakök yaklaşımı -Root-mean-square error approximation), GFI (Uyum iyiliği indeksi -Goodness-of-fit index) ve AGFI (Düzeltilmiş uyum iyiliği indeksi - Adjusted Goodnessof- fit index) dir (Joreskog ve Sörbom, 2001).

RMSEA, 0,05’e eşit veya daha küçük değer mükemmel bir uyumu, 0,08 ile 0,10 arasındaki değerler kabul edilebilir bir uyumu, 0,10’dan daha büyük değer ise kötü uyumu ifade etmektedir (Hayduk, 1987).

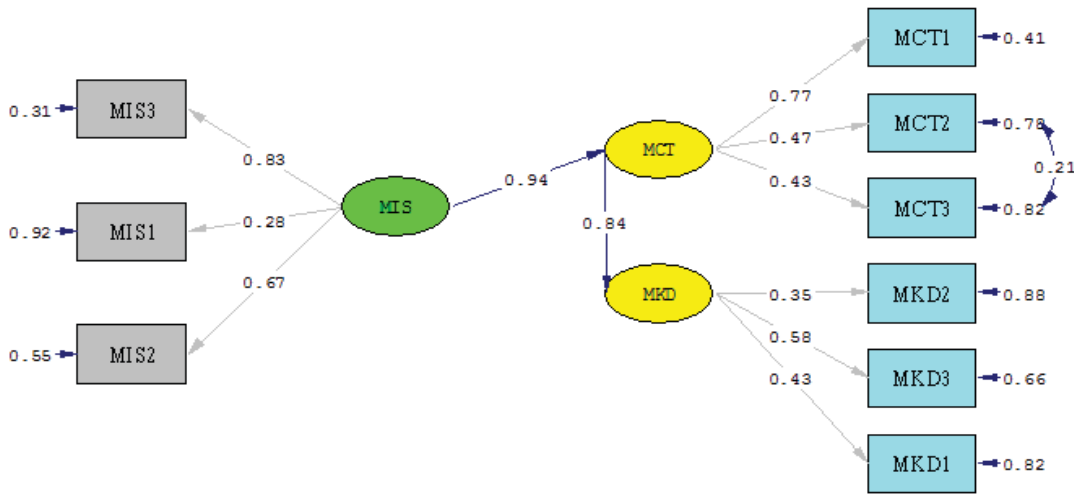
Görelî varyans ve kovaryans miktarının bir göstergesi olan GFI, 0 ve 1 arasında değer alıp, bu değer 1’e yakınlığı modelin uygunluğunun daha iyi olduğunu gösterir (Hair ve ark., 1995).

Diğer uygunluk ölçüleri, PNFI (Normlandırılmış basitlik uyum indeksi- Parsimony Normed Fit Index), PGFI (Basitlik uyum indeksi-Parsimony Goodness of Fit Index), CFI (Karşılaştırmalı uyum indeksi- Comparative Fit Index), NFI (Normlandırılmış uyum indeksi- The Normed Fit Index), NNFI (Normlandırılmamış uyum indeksi) olup bu ölçütler 0 ile 1 aralığında değişen değerler almaktadır. Lisrel kullanan araştırmacılar yayınlarında genellikle ki-kare değeri yanında GFI, AGFI, RMSEA, CFI, ve NNFI ölçütlerini kullanmaktadır.

Lisrel ile hesaplanan uyum iyiliği istatistikleri Çizelge 6'da gösterilmiştir. Çizelge 6'da yer almayan uyum ölçütlerinden bir araştırma örnekleminin yeterliliğinin değerlendirildiği "kritik N" (Critical N-CN) değeridir. YEM'de 200 ve daha üstü bir değer kritik N istatistiği açısından yeterli model uygunluğu göstergesi olarak kabul edilmektedir (Bollen, 1989). CN, model uygunluğunun ötesinde örneklem sayısının yeterliliğini değerlendirmekte kullanılmaktadır (Jöreskog and Sörbom, 1996). Araştırma modeli için kritik N değeri 129.17 olarak hesaplanmıştır. Bu değer araştırmada kullanılan 132 birimlik örneklemin yeterli olduğunu göstermektedir. Diğer uyum ölçütleri değerlendirildiğinde araştırma modelinin istatistiksel olarak anlamlı olduğuna karar verilmiştir. YEM ile elde edilen sonuçlar toplu bir biçimde Çizelge 3.4'de verilmiştir.

Çizelge 3.4. Araştırma modeli için uyum ölçütleri

Uyum Ölçüsü	Değeri	Uyum
X ²	46,65	
X ² /sd=30	1,55	Mükemmel Uyum
RMSEA	0,06	Kabul Edilebilir
SRMR	0,07	Kabul Edilebilir
NFI	0,87	Kabul Edilebilir
NNFI	0,93	Kabul Edilebilir
CFI	0,94	Kabul Edilebilir
GFI	0,93	Kabul Edilebilir
AGFI	0,89	Kabul Edilebilir

Chi-Square=46.65, df=30, P-value=0.02690, RMSEA=0.065

Şekil 3.1. Araştırma Modeline İlişkin Yapısal Eşitlik Modeli

Kuramsal modelde yer alan bağımlı ve bağımsız gizil değişkenler arasındaki nedensel ilişkiler incelendiğinde öncelikle, MIS ile MCT arasındaki katsayı 0.94 olarak bulunmuştur. Bu değer kadınların mikro kredi sistemine ilişkin olumlu tutumları arttıkça mikro kredi çalışanlarına ilişkin olumlu tutumun da artacağını göstermektedir. MIS'deki bir puanlık artış MCT'de 0.94 puanlık bir artışa neden olacaktır. Bu ilişkinin ifade edildiği H_2 hipotezi istatistiksel olarak doğrulanmıştır. İfade edilen ilişki için belirlilik katsayısı (R^2) 0.88 olarak hesaplanmıştır ve aralarında güçlü bir ilişki olması durumunu ifade etmektedir. Belirlilik katsayısı, bağımlı değişken de bağımsız değişkenle açıklanan değişimin ölçüsünü göstermektedir. MCT'nin %88'i MIS tarafından açıklanmaktadır. MCT ile MKD arasındaki katsayı ise 0.84 olarak bulunmuştur. Mikro kredi kullanan kadınların mikro kredi çalışanlarına ilişkin olumlu tutumları arttıkça mikro kredi kullanımları artmaktadır. Bu iki gizil değişken için formüle edilen H_3 hipotezi de istatistiksel olarak doğrulanmıştır fakat mikro kredi ile ilgili olumlu tutumun ifade edildiği H_1 ve H_4 hipotezleri istatistiksel olarak doğrulanmamıştır. Çünkü bu olumlu tutum ifadelerinin doğrulayıcı faktör analizi sonucu t-değerleri istatistiksel olarak anlamsız bulunmuştur ve YEM analizinden çıkarılmıştır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Ülkelerin ekonomik anlamdaki kalkınmalarında kadın girişimciliğini artırmanın önemli etken olduğunu belirten araştırmaların yaygın olduğu günümüzde, Türkiye'de de kadın merkezli uygulamaların artırılması gelişmiş ülke olma konusunda önemli bir adım olmaktadır.

Araştırmadan elde edilen sonuç ve gözlemlere göre; yeni iş kuran kadınlar, mikro kredi miktarını yeterli bulmakla birlikte hali hazırda bir iş sahibi olan kadınlar genel olarak kredi miktarlarını yetersiz bulmaktadırlar. Eğer mikro kredi daha önceden işi olan kadınlara da verilecekse, kredi şartlarının, imkânlar doğrultusunda onlar için ayrı olması gerektiği düşünülebilir. Bu durumda yeni iş kuranlar ve zaten bir işte çalışanlar için mikro kredi alım şartlarının farklılaştırılması gerekmektedir. Para tahsil etmek için yapılan toplantıların her hafta aynı üyenin evinde olması, kadınlar aralarında anlaştığı için bir problem teşkil etmemektedir. Ayrıca mikro kredi çalışanının özellikleri de kadınların mikro kredi alımında çok etkili olmaktadır. Yapılan analiz ile de bu ilişki ortaya çıkarılmıştır. Kadınlar çalışanların kendilerine olan davranışlarından çok etkilenmekte; bu nedenle kredi almaktan vazgeçme durumuna bile gelebilmektedirler. Bu nedenle çalışanların da iyi seçilmiş olması krediyi alan kadın sayısını artırabilmek ve daha çok kadın istihdamı sağlayabilmek açısından son derece önemli görülmektedir. Kadınların mikro kredi kullanımlarını etkileyen diğer bir faktör ise başvuru şartlarının esnekliğidir. Mikro krediye, kadınların grup olarak başvurması gerekliliğinin onlara güven verdiği ve bu durumdan memnun olmaları onların mikro kredi kullanımlarını etkilemektedir. Ayrıca geri ödemelerin (tahsilatın) her hafta yapıyor olması da kadınların mikro kredi kullanımlarının sürdürülebilir olmasında önemli görülmektedir.

Mikro kredi kullanan kadınların bu kredi hakkında yeterince bilgi sahibi olmadığı, birinci önceliklerinin ellerine nakit para geçirmek olduğu araştırma sonuçlarına göre aşikârdır. Bu nedenle kadınların buldukları grupların özelliklerine göre (el sanatları, pazarlama, vb.) halk eğitim aracılığı ile eğitimler verilerek onların bilinçlendirilmesini sağlamak gerekmektedir.

Mikro kredi programının kadınlardan aldıkları hizmet maliyetinin bir faiz olmadığı çoğu kullanıcı tarafından bilinmemektedir. Bu maliyetin kredi kullananlara daha iyi ve kaliteli bir hizmet vermek amacıyla toplandığı, başvururken grup üyelerinin birbirine söz yoluyla kefil oldukları kredi kullananlara ve kullanacaklara iyi bir şekilde anlatılmalıdır. Bu yüzden mikro kredi sisteminin geleneksel bankacılık hizmetlerinden farklı olduğu bilincinin kazandırılması gerekliliği önemli bir sonuçtur. Çünkü mikro kredi kullanan kadınların, bu kredinin diğer kredilerden farklı olduğunu kabul etmeleri sağlanabilirse, bir işi olmayan ve kredi kullanmayan kadınlarda mikro kredi kullanımı yaygınlaştırılarak kadın istihdamının artırılması sağlanabilir.

Mikro kredi çalışanlarının, kredi alan kadınların memnuniyetine yeterli özen ve dikkat göstermesinin sağlanması ayrıca önemli görülmektedir. Kadınlar mikro krediye başvururken gönüllük esaslı ön planda tutulmalı, bir amacı olmayarak mikro kredi almak istemeyen kadınlara bu kredi verilmemelidir. Ayrıca kadınların mikro kredi şubesi yoluyla ürünlerini pazarlayabilecek bir pazarları olması durumunda elde ettikleri ürünleri daha kolay satabilecekleri düşünülmektedir.

5. KAYNAKLAR

- Bollen, K.A., (1989), Structural Equations with Latent Variables, Wiley, New York, 514 p.
- Büyüköztürk, Ş.. (2011). Sosyalbilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum (12.baskı).
- Byrne, B. M. (2010). Structural equation modeling with Amos: Basic concepts, applications, and programming (2nd ed.). New York, NY: Taylor and Francis Group.
- Girginer, N., Çelik, A. E., ve Uçkun, N., 2011. Kredi kartı tutum ölçeği üzerine bir yapısal eşitlik modeli uygulaması. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 12(1), 17-30.
- Hair, F.J., Anderson, E.R., Tatham, R., Black, C.W. (1995), Multivariate Data Analysis with Raedings, p.373. USA: Prentice-Hall International, Inc.

- Hayduk, L.A. (1987), *Structural Equation Modeling with LISREL Essential and Advances*. The John Hopkins Universty Press.
- Joreskog, K., Sörbom, D. (2001), *LISREL 8: User's Reference Guide*, Scientific Software International Inc. *Journal of Psycho educational Assessment*, 16, pp.302–323.
- Jöreskog, K.G., Sörbom, D. (1996), *LISREL 8: User's Reference Guide*, Scientific Software International, Chicago, 378 p.
- Kazgan, G., 1982. Türk Toplumunda Kadın:Türk Ekonomisinde Kadınların İşgücüne Katılması, Mesleki Dağılımı, Eğitim Düzeyi ve Sosyo Ekonomik Statüsü. (Der. N. Abadan-Urat). 2. Basım, Kent Basımevi. İstanbul.
- Memiş, H., Paksoy, H. M., Paksoy, S., 2007. Bölgesel Kalkınmada Kadın Girişimciliğinin Önemi:GAP Bölgesinde Bir Araştırma. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İbrahim Bodur Girişimcilik Uygulama ve Araştırma Merkezi Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 2, 137-152.
- Meydan, C. H., ve Şeşen, H., 2011. Yapısal eşitlik modellemesi AMOS uygulamaları. Detay Yayıncılık.
- Raykov, T., Marcoulides, G.A. (2006), *A First Course In Structural Equation Modeling*, Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, 238 p.
- Sönmez N.İ., Demiryürek K., 2012. Mikro Kredinin Girişimciliğe Etkisi: Samsun İli Örneği. 10. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi Bildiriler Kitabı Cilt I. 5-7 Eylül 2012 Konya. S: 396-402.
- Tan, E. M., 1979. Kadının Ekonomik Yaşam ve Eğitimi. İş Bankası Yayınları, Ankara.
- Yamane, T., 1967. "Elementary Sampling Theory". Prentice Hall Inc., Engle woods, New Jersey. 98-100p.
- Yetim, N. (2002). Sosyal Sermaye Olarak Kadın Girişimciler: Mersin Örneği. http://www.onlinedergi.com/MakaleDosyaları/51/PDF2002_2_8.pdf.
- Yılmaz, V., Çatalbaş, G. K., ve Çelik, H. E. 2009. Kredi Kartı Kullanma Niyetini Etkileyen Faktörlerin Yapısal Eşitlik Modeliyle Araştırılması. *Bankacılar Dergisi*, 68, 20-29.